

21 Seminarium Miejsc Pamięci w Krzyżowej 2024 „Spaces of Memory” 3-6 kwietnia 2024

Dwudzieste pierwsze seminarium miejsc pamięci w Krzyżowej poświęcone będzie tematowi kultury upamiętniania w przestrzeni publicznej. Podczas seminarium będziemy badać kontekst historyczny tworzenia pomników, miejsc i symboli pamięci, oraz temu, jak są odbierane.

Liczne pomniki, tablice, muzea i miejsca pamięci w Europie upamiętniają ofiary niemieckiej (rasistowskiej) agresji i unicestwiającej wojny 1939 – 1945, Holocaust i niemiecką okupację. Podobnie, wiele pomników i miejsc pamięci poświęconych jest okresowi sowieckiej władzy okupacji, zarówno przed drugą wojną światową (kraje Bałtyckie, Ukraina, wschodnia Polska) jak i po niej. Władza ta zastąpiła rządy nazistowskie w Europie Środkowej i Wschodniej. Pomniki wojenne były wznoszone w wielu miejscach Europy, heroizując sowiecką historię i stalinizm, obiekty wznoszono także, żeby upamiętnić różnych komunistycznych działaczy i chwalić socjalizm.

Dopiero po upadku dyktatur komunistycznych i ustanowieniu demokratycznych struktur, podczas transformacji ustrojowej mogła rozpocząć się krytyczna analiza przeszłości komunistycznej i przemocy sowieckiej.

Od tamtej pory powstało wiele pomników i miejsc poświęconych upamiętnieniu ofiar stalinizmu. Upadek komunizmu umożliwił także zróżnicowane upamiętnianie ofiar Shoa i innych ofiar nazistowskich zbrodni, przyczyniając się do dywersyfikacji kultury pamięci i akcentów miejsc pamięci.

Od momentu rosyjskiej agresji na Ukrainę coraz więcej pomników w Rosji, upamiętniających stalinowskie ofiary jest usuwanych. Od wielu lat w Rosji również widoczny powrót do stalinowskiego kultu bohaterskiej wojny ojczyznianej.

Seminarium skupi się przede wszystkim na analizie debat wokół tworzenia pomników i miejsc upamiętniania. W jaki sposób miejsca te ukazują doświadczenie dyktatury, w jakim stopniu odróżniają nazizm od komunizmu i na ile upamiętniają je wspólnie? Jakie zmiany wprowadziły przełomy 1945 i 1989? Jak zmieniły się symbole upamiętniania ofiar przemocy politycznej? Jaką rolę odegrała w tym procesie wyścig wiktymistyczny? Jaką rolę odgrywa kompleks przestępstwa i sprawiedliwość tranzycyjna (transitional justice) w tworzeniu miejsc upamiętniania? Jakie trendy kultury pamięci/znaków pamięci możemy zaobserwować i jakim grupom rzeczywistych lub domniemyanych bohaterów są poświęcane?

Jaką rolę odgrywał i odgrywa gender w postrzeganiu i upamiętnianiu historii w pomnikach i miejscach pamięci? Jak zmienił się język formalny używany w miejscach pamięci w perspektywie czasu? W końcu, zadamy sobie pytanie, w jaki sposób miejsca pamięci mogą przyczynić się do budowania i rozwijania demokratycznej kultury pamięci.

Seminarium Miejsc Pamięci w Krzyżowej jest skierowane do pracowników muzeów i miejsc pamięci oraz innych instytucji, zajmujących się upamiętnianiem w Europie i na świecie. Jego celem jest wymiana ekspercka w tematach dotyczących pamięci i komemoracji. Celem Seminarium jest wspieranie sieciowania i współpracy pomiędzy różnymi instytucjami a także krytyczna refleksja na temat demokratycznej kultury pamięci.

Wszystkie wystąpienia będą tłumaczenia będą tłumaczone symultanicznie na polski, angielski i niemiecki.

Rejestracja za pomocą formularza rejestracyjnego online: <https://forms.gle/jgjznPh5XtMAYmFr6>.
Rejestracja jest otwarta do niedzieli, 3 marca 2024.

Program (stan: grudzień 2023, może ulec zmianie)

Środa, 3 kwietnia

15.00 Przyjazd

16.00 Sesja zapoznawcza

17.00 Orowadzania po Fundacji Krzyżowa

Dominik Kretschmann

19.00 Kolacja

Get Together

Czwartek, 4 kwietnia Spaces of memory: Upamiętnianie w przestrzeni publicznej.

09.00 Otwarcie

Kristiane Janeke, Zentrum Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr

Paweł Machcewicz, Instytut Studiów Politycznych PAN (tbc)

10.00 – 11.30 I Pomniki i pamięć o drugiej wojnie światowej w Europie

1. James Bulgin, Imperial War Museum London
2. Alexei Bratoschkin (tbc)
3. Kléber Arhoul, Mémorial de Caen (tbc)
4. Dominika Czarnecka, Instytut Archeologii PAN (tbc)
5. Heike Dörrenbächer, Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge (tbc)

11.30 – 12.30 Przerwa obiadowa

12.30 – 14.00 II Pomniki i pamięć o okupacji i tyranii w Europie

1. Liesbeth Van der Horst, Verzetsmuseum (tbc)
2. Anna Margvelashvili, SOVLAB (tbc)
3. Agnieszka Wierzcholska, Deutsch-Polnisches Haus
4. Paweł Ukielski, Muzeum Powstania Warszawskiego (tbc)
5. Alexander Jakir

14.00 – 14.30 Przerwa kawowa

14.30 – 16.00 III Upamiętnianie w miejscach pamięci i muzeach byłych obozów koncentracyjnych, obozów internowania, miejsc represji

1. Tomasz Oleksy-Zborowski, Miejsce Pamięci Sobibór (tbc)
2. Ljiljana Radonic, Österreichische Akademie der Wissenschaften
3. Anke Giesen
4. József Mélyi (tbc)
5. Bozhena Kozakiewicz

16.00 – 16.30 Przerwa kawowa

16.30 – 18.00 Praca w grupach

18.00 Kolacja

Piątek, 5 kwietnia IV Spaces of Memory International

09.00 – 11.00 Uhr

1. Almudena Cruz Yabar, Universidad Complutense Madrid
2. Zanut Battinou, Jewish Museum of Greece (tbc)

11.30

Wycieczka

Sobota, 6 kwietnia V Spaces of memory: Quo vadis pamięć europejska?

09.00 – 11.00 Uhr

1. Louisa Slavkova, Sofia Platform Foundation (tbc)
2. Constanze Itzel, Haus der Europäischen Geschichte (tbc)
3. Łukasz Kamiński, Ossolineum

11.30 Wyjazd uczestników

(Transfer autobusem do Berlina będzie zapewniony przez organizatorów)